

FLEVOLAND: TUIN VAN DE RANDSTAD

Walter van Everdingen en Bas Janssens

Dynamiek in de land- en tuinbouw ontstaat gedeeltelijk door het stoppen van bedrijven en overname van de productiecapaciteit door de zogenaamde 'blijvers'. In de provincie Flevoland was de afname van het aantal bedrijven in het afgelopen decennium weliswaar met slechts 1% per jaar beperkt, maar toch was er veel dynamiek. Er heeft zich een flinke intensivering van het grondgebruik voorgedaan, waardoor de gemiddelde bedrijfsomvang toe nam van 84 naar 123 Nederlandse grootte-eenheden (nge, een maat voor de economische bedrijfsomvang, gebaseerd op het brutostandaardsaldo) per bedrijf. Dit is een stijging van bijna 4% per jaar. Vooral in Noordelijk en Zuidelijk Flevoland was de toename groot, in Oostelijk Flevoland bleef de ontwikkeling iets achter. De gemiddelde groei in de Nederlandse land- en tuinbouw was in deze periode groter (tabel 1).

De gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf is over de negentiger jaren in Flevoland met ruim 1% per jaar toegenomen. In samenhang met de ontwikkeling van de nge blijkt dus een intensivering te hebben plaats gehad. Deze vond enerzijds plaats door instroom in de provincie van vee, anderzijds door een omschakeling naar meer intensieve (tuinbouw)gewassen. Vooral in Noordelijk Flevoland, met bedrijven met een relatief kleine bedrijfsoppervlakte, was de intensivering groot. Veel akkerbouwers zijn overgeschakeld op de teelt van (extensieve) groenten. Ook het areaal pootaardappelen, bloembollen en glastuinbouw is toegenomen. Deze verschuiving in arealen ging vooral ten koste van granen en suikerbieten. De tuinbouwsector is door de genoemde ontwikkeling gegroeid en is in Noordelijk Flevoland in 2000 in nge gemeten ongeveer gelijk aan de akkerbouwsector (figuur 1). In Oostelijk Flevoland ligt de nadruk vooral op de teelt van akkerbouwgewassen, waar consumptieaardappelen, suikerbieten en zaaiuien het grootste deel van uitmaken. In Zuidelijk Flevoland is de akkerbouw vrij traditioneel en is de melkveehouderij een belangrijker speler dan in de andere gebieden.

Ook voor de nabije toekomst zal (op basis van de gunstiger leeftijdsopbouw van de huidige generatie ondernemers) de afname van het aantal bedrijven kleiner zijn dan landelijk: er zijn relatief veel jonge ondernemers en bij de ouderen is er een hoog opvolgingspercentage. Doordat er weinig bedrijven afvallen is er ook weinig vrijkomende ruimte voor uitbreiding van de bedrijfsoppervlakte voor de blijvers.

Er is een goede potentiële inkomenspositie, waarbij gemiddeld per jaar aanzienlijk meer financiële middelen gereserveerd kunnen worden dan landelijk. De inkomens zijn in sterke mate afhankelijk van producten die op de vrije markt verhandeld worden, waardoor bij overproductie de prijzen en de inkomens sterk onder druk staan, zoals in 1999 en 2000.

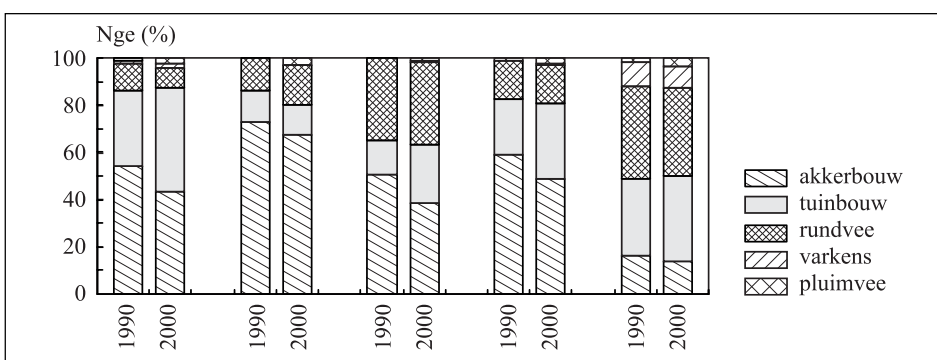
Beleidswijzigingen op het gebied van landbouw en milieu werken de komende jaren over het algemeen opbrengstverlagend en/of kostenverhogend door, waardoor inkomens onder druk zullen komen te staan. Schaalvergroting, kostprijsbeheersing, intensivering (gangbaar dan wel biologisch) en aandacht voor alternatieve inkomensbronnen (verbreding/extern) zijn de termen waarin dat tot uiting zal komen. Een andere bedreiging voor de landbouw, in de zin van ruimtebeslag, vormt de verstedelijking van de provincie. Kansen kunnen worden gevonden in de sterke concurrentiepositie, zowel nationaal als internationaal, een groeiende behoefte aan biologische producten en mogelijkheden tot verbreding.

De Provincie Flevoland kan acties ondernemen om de kansen voor de landbouw versterken en de bedreigingen minder dreigend te maken. Deze acties hebben enerzijds betrekking op het terrein van organisatie en overleg, bijvoorbeeld door te leren van andere provincies met een ruimtedruk in oorspronkelijk agrarische gebieden (Zuid- en Noord-Holland). Anderzijds kunnen stappen worden ondernomen naar de sector en bedrijven zelf, zoals ondersteuning en stimulering van verschillende vormen van bedrijfsontwikkelingen, en naar de burgers in de Randstad. Hierbij kan worden gedacht aan het creëren van draagvlak voor het behoud van ruimtevrage agrarische productie, bijvoorbeeld door aankleding van het gebied.

Tabel 1 Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond (ha) en bedrijfsomvang (nge) van land- en tuinbouwbedrijven in Flevoland en Nederland in 1990 en 2000

	Noordelijk Flevoland	Oostelijk Flevoland	Zuidelijk Flevoland	Flevoland Totaal	Nederland
Oppervlakte cultuurgrond (ha)					
1990	27	41,2	45,9	33,9	15,9
2000	29,8	45,5	51,1	37,8	19,9
Mutatie (%) per jaar	1,0%	1,0%	1,1%	1,1%	2,3%
Bedrijfsomvang (nge)					
1990	80	83	105	84	50
2000	124	105	159	123	80
Mutatie (%) per jaar	4,5%	2,4%	4,2%	3,9%	4,8%

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Figuur 1 Verdeling van de productiecapaciteit (nge) over sectoren in 1990 en 2000, per gebied

Meer informatie:

Rapport 2.01.09 Flevoland: Tuin van de Randstad; Perspectieven voor landbouwbedrijven in Flevoland.